

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S.**, proti žalovanej **N., a.s. v likvidácii**, L., zastúpenej JUDr. A., advokátom so sídlom v L., **o zaplatenie 8 372,24 €** (252 222 Sk), vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 9 C 149/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. septembra 2007 sp. zn. 12 Co 143/2007 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Lučenec z 28. februára 2007 č.k. 9 C 149/2006-82, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. septembra 2007 sp. zn. 12 Co 143/2007 a rozsudok Okresného súdu Lučenec z 28. februára 2007 č.k. 9 C 149/2006- 82; vec vracia Okresnému súdu Lučenec na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Lučenec rozsudkom z 28. februára 2007 č.k. 9 C 149/2006-82 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi do 15 dní 252 222 Sk; žalobkyňi nepriznal náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že rozsudkom Okresného súdu Lučenec z 29. júla 2005 č.k. 13 C 21/2005-122 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14 Co 261/2005 bolo určené, že úraz, ktorý utrpela J. (ďalej len „zamestnankyňa“) na pracovisku žalovanej dňa 27. novembra 2002, je pracovným úrazom. Vzhľadom na tento úraz boli zamestnankyňi vyplatené nemocenské dávky v sume 65 310 Sk za obdobie od 27. novembra 2002 do 14. septembra 2003 a invalidný dôchodok v sume 186 912 Sk za obdobie od 15. septembra 2003 do 9. mája 2006. Súd prvého stupňa aplikoval § 238 ods. 1 a 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení a dospel k záveru, že poskytnutím týchto dávok nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia vznikla žalobkyňi škoda. Skúmal, či táto majetková ujma bola dôsledkom zavineného protiprávneho konania žalovanej (§ 420 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka a § 441 Občianskeho zákonníka), a vzal na zreteľ, že

pracovnoprávne vzťahy (aj zodpovednostné) medzi zamestnávateľom a zamestnancom upravuje Zákonník práce. Žalovaná podľa tohto zákonníka zodpovedá za škodu vzniknutú jej zamestnankyni objektívne; zodpovednosti by sa mohla zbaviť len za podmienok uvedených v § 196 ods. 1 a 2 Zákonníka práce. Z rozhodnutia Inšpektorátu práce Banská Bystrica č.k. X. z 23. júna 2004 o vyšetrení ťažkého pracovného úrazu zamestnankyne (ďalej len „rozhodnutie inšpektorátu práce“) súd zistil, že žalovaná porušila § 8a ods. 1 písm. d/ a ods. 2 písm. b/ zákona č. 330/1996 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov v spojení s § 16 ods. 1 a 2 vyhlášky č. 59/1992 Zb., ktorou sa určujú základné požiadavky na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení. Vzhľadom na to dospel k názoru, že žalovaná (zamestnávateľka) porušila svoju povinnosť vyplývajúcu z § 177 ods. 1 Zákonníka práce. Dodal, že žalovaná nepodala „žalobu o určenie, že sa zbavuje zodpovednosti za škodu“ (§ 196 ods. 1 a 2 Zákonníka práce). Nemocenské dávky a invalidný dôchodok boli žalobkyňou vyplatené v priamej príčinnej súvislosti s ochorením a invaliditou zamestnankyne, ako následok pracovného úrazu. Nebolo preukázané, že škoda bola spôsobená zavinením zamestnankyne. Z uvedených dôvodov dospel k záveru, že žalovaná zodpovedá za škodu, ktorá žalobkyňi vznikla výplatom dávok. Úspešnej žalobkyňi nepriznal náhradu trov konania, lebo ich neuplatnila.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 20. septembra 2007 sp. zn. 12 Co 143/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil a žalobkyňi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd považoval rozsudok súdu prvého stupňa za vecne správny a v podstatnom rozsahu sa stotožnil s jeho závermi. Zdôraznil, že vzájomné právne vzťahy zamestnávateľa a zamestnanca sa posudzujú podľa Zákonníka práce; vzťah, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok, je upravený zákonom č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. V konaní bolo preukázané, že za pracovný úraz zodpovedá žalovaná, ktorá sa bránila, že úraz jej zamestnankyne nie je pracovným úrazom, lebo si ho zamestnankyňa zavinila sama. Zodpovednosť zamestnávateľa za škodu pri pracovných úrazoch má charakter objektívnej zodpovednosti, ktorej predpokladmi sú pracovný úraz, škoda a príčinná súvislosť; medzi jej predpoklady nepatrí zavinenie, ani protiprávne konanie. Odvolací súd poukázal na odôvodnenie rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14 Co 561/2005 (správne zrejme 14 Co 261/2005), v zmysle ktorého nebolo preukázané, že by škoda bola spôsobená zavinením zamestnankyne. Ako uviedol, pri objektívnej zodpovednosti môže byť dôvodom zbavenia sa zodpovednosti zamestnávateľa len preukázané zavinené protiprávne konanie zamestnanca, ktoré je

v príčinnej súvislosti so vznikom škody. Výsledkom konania o určenie, že ide o pracovný úraz, je zistenie, že na strane zamestnankyne nebolo dané žiadne zavinenie. Žalovaná sa ani čiastočne nezaviazala zodpovednosti, nedošlo k zmierneniu dôsledkov jej zodpovednosti v zmysle Zákonníka práce. Právom žalovanej bolo preukázať zavinenie zamestnankyne v pracovnoprávnom spore s ňou a zbaviť sa tak zodpovednosti čiastočne alebo úplne. V prejednávanej veci ale nejde o vzťah pracovnoprávny; ide tu o osobitný právny vzťah vyplývajúci zo špeciálnej úpravy danej § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. V tomto ustanovení ide o vzťah Sociálnej poisťovne a tretej osoby (v danom prípade zamestnávateľa) v súvislosti so škodou Sociálnej poisťovne zavinenou protiprávnym konaním tejto tretej osoby, ktorá jej vznikla vyplatením dávok. Súd prvého stupňa mal preukázané všetky predpoklady vzniku zodpovednosti a správne poukazoval na závery rozhodnutia inšpektorátu práce. Vzhľadom na osobitnú právnu úpravu danú § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení nemožno na daný prípad aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka, preto neprichádza do úvahy aplikácia § 420 a § 441 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd zdôraznil, že na danú vec sa nevzťahuje judikát R 26/2005 (tento sa netýkal prípadu objektívnej zodpovednosti pri pracovnom úraze podľa Zákonníka práce, ale zodpovednosti podľa Občianskeho zákonníka za zavinené protiprávne konania v súvislosti s dopravnou nehodou). V tomto súdnom konaní nemožno opätovne riešiť otázku spoluzavinenia, ktorá už bola riešená v pracovnoprávnom spore a je neprípustné v rôznych konaniach rozdielne posúdiť „spoluvinu“ zamestnankyne. Zamestnankyňa nie je v prejednávanej občianskoprávnej veci účastníčkou tohto konania, napriek tomu ale žalovaná neprípustne navrhuje, aby bolo rozhodované aj o právach zamestnankyne. Odvolací súd nepriznal náhradu trov odvolacieho konania úspešnému žalobcovi podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p. z dôvodu ich neuplatnenia.

Na základe podnetu žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa. Navrhol, aby dovolací súd zrušil obe rozhodnutia a vec vrátil Okresnému súdu Lučenec na ďalšie konanie, lebo nimi bol porušený zákon, spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci a konanie bolo postihnuté inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.). Zdôraznil, že v prejednávanej veci išlo o posúdenie nároku žalobkyne na náhradu škody podľa § 31 ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni a § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Súd v tejto veci – a to v rozpore s podstatou právneho vzťahu, z ktorej bol vyvodzovaný žalobou

uplatnený nárok – vychádzali z princípov objektívnej zodpovednosti, a nie princípov zodpovednosti za zavinenie. Pracovnoprávny vzťah upravený Zákonníkom práce (zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz zamestnankyne) treba ale dôsledne odlišovať od občianskoprávneho vzťahu (zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú Sociálnej poisťovni výplatom dávok) v zmysle § 31 ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni a § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Škodu, ktorá vznikla žalobkyni vyplatením dávok zamestnankyni žalovaného, nemožno považovať za škodu, ktorá vznikla v majetkovej sfére zamestnankyne, ale za ujmu, ktorá vznikla žalobkyni. Aj posúdenie (spolu)zavinenia sa posudzuje inak podľa Zákonníka práce a inak podľa Občianskeho zákonníka. V konaní o náhradu škody vzniknutej Sociálnej poisťovni vyplatením dávok v zmysle vyššie uvedených ustanovení treba preto vyriešiť otázku miery zavinenia tretej osoby (v danom prípade zamestnávateľa). Súd prvého stupňa takéto dokazovanie, napriek návrhom žalovanej, nevykonal a vychádzal len z výsledkov konania v pracovnoprávnej veci medzi žalovanou a zamestnankyňou. Nesprávny je názor odvolacieho súdu, že v tomto občianskoprávnom konaní nebolo možné opätovne riešiť otázku miery zavinenia zamestnávateľa. Názor súdu prvého stupňa, že žalovaná do vyhlásenia rozsudku nepodala návrh proti zamestnankyni podľa § 80 písm. c/ O.s.p. o určenie, že sa zbavuje zodpovednosti za náhradu škody z pracovného úrazu celkom alebo čiastočne, ako aj názor odvolacieho súdu, že doteraz žalovaná nepreukázala zavinenie zamestnankyne, hoci mala na to možnosť, nemá oporu v Občianskom súdnom poriadku. Pri zodpovednosti za škodu podľa § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení ide o špeciálny druh občianskoprávnej zodpovednosti za škodu, ktorý sa líši nielen od objektívnej zodpovednosti upravenej Zákonníkom práce, ale aj od všeobecnej zodpovednosti za škodu upravenej Občianskym zákonníkom (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka). Súd musí skúmať mieru zavinenia toho, kto škodu Sociálnej poisťovni spôsobil, bez ohľadu na to, či bolo spoluzavinenie zamestnanca namietané alebo nie. Z toho generálny prokurátor Slovenskej republiky vyvodil, že súdy vec nesprávne právne posúdili. Konanie je navyše postihnuté inou vadou, spočívajúcou v skutočnosti, že súd nevykonal dokazovanie navrhnuté žalovanou na okolnosti zavineného konania.

Žalobkyňa vo vyjadrení navrhla, aby mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky bolo zamietnuté z dôvodu, že neboli splnené podmienky na jeho podanie podľa § 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p. Mimo iného uviedla, že dôkazy navrhnuté žalovanou v prvostupňovom konaní boli vykonané v konaní Okresného súdu Lučenec sp. zn.

13 C 21/2005. Nárok Sociálnej poisťovne podľa § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. je jej samostatným regresným nárokom; vo vzťahu k ustanoveniam Občianskeho zákonníka o náhrade škody má táto úprava povahu špeciálneho ustanovenia.

Žalovaná vo svojom vyjadrení navrhla mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť. Uviedla, že v prejednávanej veci mali sudy ako predbežnú vyriešiť tiež otázku miery jej zavinenia, lebo zodpovednosť za škodu môže byť voči nej vyvodzovaná iba v rozsahu, v akom je jej protiprávne konanie v príčinnej súvislosti so vznikom majetkovej ujmy žalobkyne. Na preukázanie tejto miery zavinenia žalovaná v konaní pred súdmi nižších stupňov navrhla vykonať viacero konkrétnych dôkazov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníčky konania (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Mimoriadne dovolanie ako dovolacie dôvody uvádza, že napadnuté rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci a konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav veci. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. V danej veci došlo k týmto prípadom nesprávnej aplikácie právnych predpisov.

Žalobou bola uplatnená náhrada dávok poskytnutých z nemocenského poistenia v sume 65 310 Sk za obdobie od 27. novembra 2002 do 14. septembra 2003 a náhrada škody

vzniknutá výplatoú invalidného dôchodku v sume 186 912 Sk za obdobie od 27. novembra 2002 do 14. septembra 2003 v dôsledku pracovného úrazu poistenej (zamestnankyne).

Hmotnoprávnym základom pre uplatnenie práva žalobkyne na náhradu dávok poskytnutých z nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia do 31. decembra 2003 je § 31 ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni, podľa ktorého Sociálna poisťovňa má právo voči tretím osobám na náhradu dávok poskytnutých z nemocenského poistenia a z dôchodkového zabezpečenia v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania. Hmotnoprávnym základom pre uplatnenie jej práva na náhradu škody vzniknutej výplatoú dôchodkovej dávky od 1. decembra 2004 je ustanovenie § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, v zmysle ktorého Sociálna poisťovňa má právo voči tretím osobám na náhradu škody, ktorá jej vznikla výplatoú dávok v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania.

Zákonným predpokladom vzniku nároku Sociálnej poisťovne podľa uvedených ustanovení je, že poisťovňa uhradila svojmu poistencovi dávky nemocenského poistenia alebo dôchodkového zabezpečenia, ktoré boli poskytnuté a vyplatené ako následok zavineného protiprávneho konania tretej osoby proti poistencovi. Ustanovenia § 31 ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni a § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení priznávajú Sociálnej poisťovni špecifické práva požadovať „náhradu poskytnutých dávok“ a „náhradu škody“ od tretích osôb v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania voči poberateľovi dávky. Ak bola poistencovi poskytnutá niektorá z uvedených dávok, ale vznik jeho nároku na dávku nebol zapríčinený zavineným protiprávnym konaním tretej osoby, nemá Sociálna poisťovňa v zmysle citovaných ustanovení regresné právo na náhradu dávky (škody). To znamená, že tretia osoba má povinnosť nahradiť poskytnuté dávky alebo nahradiť škodu Sociálnej poisťovni len v takom rozsahu, v akom je jej zavinené protiprávne konanie v príčinnej súvislosti s poskytnutými dávkami, na ktoré poistencovi vznikol nárok v dôsledku konania tretej osoby. V rozsahu, v akom sa na vzniku nároku poistenca na poskytnutie dávky podieľali iné okolnosti, prípadne v akom rozsahu bol spôsobený spoluzavinením poistenca, tretia osoba nezodpovedá.

Z uvedeného vyplýva, že aj pri nároku Sociálnej poisťovne na náhradu poskytnutých dávok od tretích osôb podľa citovaných ustanovení, treba skúmať mieru zavinenia poberateľa dávok, lebo v rozsahu, v akom bolo jeho zavinenie (spoluzavinenie) príčinou vzniku nároku

na poskytnutie dávok, nemá tretia osoba voči Sociálnej poisťovni povinnosť nahradiť poskytnuté dávky, resp. nahradiť škodu vzniknutú výplatom dávok (viď obdobne aj ďalšie rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napríklad z 27. novembra 2003 sp. zn. 2 Cdo 91/2003 a z 26. mája 2004 sp. zn. 4 Cdo 21/2004).

Pre priznanie regresných nárokov Sociálnej poisťovne (t.j. „náhrady dávok“ resp. „náhrady škody“) vyplývajúcich z osobitného občianskoprávneho vzťahu upraveného vyššie uvedenými zákonnými ustanoveniami je vždy rozhodujúci prvok zavinenia tretej osoby (viď tiež v nich použité slovné spojenia „v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania“), a to bez zreteľa na to, či v prípade tejto tretej osoby prichádzala v inom (napr. pracovnoprávnom) právnom vzťahu do úvahy jej objektívna zodpovednosť (napr. zodpovednosť zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom). Zavinenie, ako subjektívna kategória, je v prípade tohto občianskoprávneho zodpovednostného vzťahu neopomenuteľným predpokladom vzniku zodpovednosti. Keďže osobitné predpisy (zákon č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni a zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení) otázku zavinenia (spoluzavinenia) v tomto zodpovednostnom vzťahu neupravujú, treba vychádzať zo všeobecnej úpravy (§ 420 a § 441 Občianskeho zákonníka). Prichádza preto do úvahy napríklad aj možnosť zbavenia sa zodpovednosti.

Súdy v danej veci – v rozpore s vyššie uvedeným – posudzovali otázku zavinenia žalovanej v kontexte objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa (za škodu vzniknutú pracovným úrazom) podľa Zákonníka práce. Pokiaľ odvolací súd v tejto súvislosti vylúčil možnosť aplikácie všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu (konkrétne § 420 a § 441 Občianskeho zákonníka), spočíva jeho rozhodnutie na právnom posúdení, ktoré dovolací súd nepovažuje za správne.

Treba dodať, že v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci súdy nižších stupňov nevenovali pri dokazovaní dostatočnú pozornosť všetkým rozhodujúcim okolnostiam (§ 120 ods. 1 O.s.p.), preto ani nepovažovali za relevantný návrh žalovanej na vykonanie dôkazov za účelom preukázania miery zavinenia. Z dôvodu, že bližšie neuviedli dôvody, so zreteľom na ktoré nevykonali navrhnuté dôkazy, zaťažili toto konanie tzv. inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a ním potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa zrušil (§ 243b O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. januára 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková